

УДК 37.091.64-043.83:62

ЛЮДМИЛА БИРКУН,

*кандидат філологічних наук, професор
(Україна, Київ, Київський національний університет імені Тараса Шевченка)*

LIUDMYLA BYRKUN,

*candidate of philological sciences, professor
(Ukraine, Kyiv, Taras Shevchenko National University of Kyiv)*

orcid.org/0000-0002-1167-810

НАТАЛІЯ КУЗЛО,

*асистент
(Україна, Рівне, Національний університет водного господарства та природокористування)*

NATALIYA KUZLO,

*junior lecturer
(Ukraine, Rivne, National University of Water Management and Environmental Engineering)*

orcid.org/0000-0003-4514-6911

Принципи створення навчального посібника «English for Civil Engineering Students»

Principles of the Textbook Elaboration «English for Civil Engineering Students»

У статті авторами висвітлено принципи створення навчального посібника англійської мови за професійним спрямуванням для студентів будівельних спеціальностей. Акцентовано увагу на принципах комунікативно-когнітивного підходу до навчання іноземних мов у кореляції із окремими принципами розробки пріоритетних концептуальних засад навчального видання. Виділено принцип науковості, принцип циклічної побудови посібника та принцип опори посібника на комунікативно-когнітивний підхід. Пояснено використання принципу комунікативно-когнітивного підходу до розробки навчального посібника. Виокремлено принцип інформаційного переходу як ключового принципу комунікативно-когнітивного підходу відповідно до авторського підходу створення навчального видання «English for civil engineering students». Здійснено ретроспективний аналіз наукових джерел із особливостей побудови навчальних посібників. Результати статті можуть бути використані для їх імплементації у процес навчання англійської мови за професійним спрямуванням.

Ключові слова: *англомовна лінгвістична компетенція, комунікативно-когнітивний підхід, вербально-візуальна інформація.*

The necessity of teaching English for professional purposes and specifically in the area of construction is irrefutable. Language proficiency is very important and essential in all professional fields specifically in construction industry due to its specific nature and concepts. English for Specific Purposes has become one of the main domains of English language teaching. ESP used to be seen as a separate field within English language teaching, yet it proved to be inseparable by any means. The study tried to reveal some principles of textbook elaboration for future civil engineers within English for specific purposes. The principles of English for specific purposes for civil engineering students' textbook elaboration have been highlighted in the article. The attention has been focused on the principles of communicative-cognitive approach for foreign languages teaching in correlation with separate principles of educational published paper's major conceptual bases. Such principles as principle of scientific approach, principle of cyclic textbook structure and principle of usage communicative-cognitive approach have been explained on the sample of the textbook. In this study, the literature related to the principles of textbook elaboration was examined and the application of the author's model based on its practical application is explained. Regarding the students' satisfaction of the textbook «English for civil engineering students» based on the students' opinion and achievements, the context of English for specific purposes gained high score. Results that have been obtained in this study are recommended for implementation in the process of English for specific purposes learning.

Key words: *the English language linguistic competence, communicative-cognitive approach, verbal-visual information.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... У проекті Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті наголошується, що стрижнем освіти має стати виховання особистості, здатної до творчої праці, самонавчання і професійного розвитку, мобільної в освоєнні та впровадженні новітніх наукомістких технологій. Одним з вирішальних чинників модернізації системи освіти є створення нового покоління засобів навчання, які поєднують досягнення сучасної педагогічної

науки з потужними дидактичними можливостями інформаційних технологій. Основним положенням дидактики стосовно системи засобів навчання є визнання підручника або посібника ядром цієї системи. У цих умовах актуалізується проблема кореляції авторських підходів із загальними принципами укладання посібників з метою створення єдиної цілісної системи чітко дібраних компонентів для навчання усного і писемного мовлення у визначених навчальною програмою межах.

Під час трансформаційних процесів, які відбуваються у світовому та українському освітньому просторі з метою переходу до площини якості освіти розробка навчального видання у відповідності до загальної теорії педагогічних систем у поєднанні із авторською методикою набуває особливої практичної значущості для англійської підготовки майбутніх фахівців у будівельній промисловості, яка є однією з основних у розвитку економіки країни.

Аналіз досліджень і публікацій... У напрямку розробки теорії навчальних посібників та підручників працювали такі науковці як Д. Зуєв, М. Савицький, В. Беспалько, Н.Ушакова, А. Фурман. Вони присвятили свої наукові дослідження теоретико-методологічним засадам підручникотворчого процесу, структурно-функціональній моделі навчального видання та виокремленню таких наукових підходів як текстворчий, кібернетичний та метамовний. Незважаючи на дотримання різних точок зору стосовно процесу розробки навчального видання, у теорії сучасного посібника вчені виділяють його функціональну та змістовну сторони та три головних аспекти: план, матеріал, дизайн книги. У своїй науковій праці М. Сметаніна визначає такі принципи побудови навчального посібника як принцип науковості, принцип циклічної побудови посібника та принцип опори посібника на різні методичні підходи [5, с. 46].

У руслі розвитку методики формування іншомовної комунікативної компетентності Т. Полонська виділяє саме принцип опори посібника на різні методичні підходи та визначає комунікативно-діяльнісний, компетентнісний, рефлексивний та професійно-орієнтований підходи як пріоритетні концептуальні засади побудови змісту навчального посібника з англійської мови [3] І. П. Павлова, окрім того, наголошує на необхідності реалізації таких принципів навчання іноземних мов, що представляють різні методи, як принцип комунікативної спрямованості, підвищення інтелектуальної активності студентів, професійної спрямованості курсу іноземної мови, збільшення ступеня самостійності студентів, особистісної значимості навчальних задач, які їм пропонуються та розвиваючого навчання у посібниках з іноземної мови для немовного вузу [2].

Критерії відбору текстів та принципи вибору лексики у навчальних посібниках англійської мови за професійним спрямуванням висвітлюються у науковій праці О. Л. Демидової [1]. Проблема розробки навчальних посібників відповідно до потреб студентів розглядається в низці сучасних зарубіжних досліджень [14,15]. Такі науковці як Н. Khoshima, A. D. Parviz приділяють увагу аналізу авторських підходів до конструювання змістовної та функціональної сторін навчального посібника [9,13]. Проте ще не виокремлені деякі із попередньо зазначених принципів розробки навчальних посібників з англійської мови за професійним спрямуванням для майбутніх інженерів-будівельників у кореляції із авторським підходом до створення даного навчального видання.

Виклад основного матеріалу. Розроблений нами навчальний посібник «English for civil engineering students» побудований з урахуванням сучасних концепцій методики викладання іноземних мов: інтерактивно-комунікативної та особистісно-орієнтованої іншомовної освіти, індивідуалізації та професіоналізації навчання іноземної мови в умовах немовного вищого навчального закладу. Засадничим концептуальним принципом, покладеним в основу створення посібника, стала його орієнтованість на майбутню професію інженера-будівельника, що здійснюється шляхом навчання іншомовного мовлення через зміст спеціальності, тобто студенти отримують можливість оволодівати англійською мовою професійного спрямування на основі реальних фахових проблем у проектній діяльності спеціаліста будівельної галузі.

У розробленому навчальному виданні дотримано такі принципи побудови навчального посібника як принцип науковості, принцип циклічної побудови посібника та принцип опори посібника на методичні підходи. Розглянемо детальніше попередньо зазначені принципи до розробленого нами навчального видання «English for civil engineering students».

Принцип науковості полягає в тому, що посібник містить достовірні наукові мовні знання і забезпечує формування англійської лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей. Вправи на співвіднесення значення термінів із їх зображенням, транскрипцією, українським еквівалентом сприяють розширенню понятійно-категоріального апарату майбутніх інженерів-будівельників для проектно-конструкторської діяльності у співпраці із іноземними партнерами та відповідно до їх знаннєвого простору. Завдяки актуалізації мовних знань англійська мова професійного спрямування сприймається як об'єктивна основа мовленнєвої діяльності майбутніх фахівців у будівельній індустрії.

Принцип циклічної побудови посібника полягає в тематичній організації навчального

матеріалу, який дозволяє засвоїти основні теми в досить стислі терміни в зв'язку з обмеженою сіткою годин викладання англійської мови за професійним спрямуванням у технічному вищому навчальному закладі. Навчальне видання включає чотири розділи, в яких відображається компонентний склад ескізного робочого будівельного проекту, а саме: «General characteristics of the construction project», «Plot plan», «Floor plan», «Elevation», та п'ятий розділ «Consolidation», який націлений на закріплення засвоєного мовного та мовленнєвого матеріалу.

Услід за Т. Полонською ми виділяємо наступні методичні підходи: компетентнісний, рефлексивний та професійно-орієнтований підходи як пріоритетні концептуальні засади побудови змісту навчального видання «English for civil engineering students». Проте ми розробляємо навчальний посібник у руслі комунікативно-когнітивного підходу у зв'язку з необхідністю посилення не лише комунікативно-орієнтованої, а й когнітивно-інтелектуальної спрямованості навчання [4,7] та концентрації уваги студентів як на пізнавальному аспекті, що орієнтується на стимулювання їхньої інтелектуальної активності, так і на комунікативному, спрямованому на формування мовленнєвих механізмів [6, с. 85].

Формування англійської лінгвістичної компетенції майбутнього інженера-будівельника на основі даного навчального посібника здійснюється за допомогою таких принципів комунікативно-когнітивного підходу: єдності навчання, виховання і розвитку, функціональності у кореляції із принципом інформаційного переходу, системності, інтеграції мовленнєвих видів діяльності із домінуванням читання у зв'язку із тенденцією навчальних видань англійської мови за професійним спрямуванням для майбутніх інженерів до навчання читання, когнітивної прогалини, автентичності в рамках комунікативно-орієнтованого навчання англійської мови професійного спрямування.

Авторський підхід полягає у активному використанні попередньо зазначених принципів у зв'язку із акцентуванням на оволодінні лінгвістичним матеріалом «у дії», тобто засвоєнні лексичного і граматичного матеріалу, що складає основу системи англійської мови з урахуванням їх комунікативної значущості для комунікативних ситуацій професійного спілкування між інженерами-будівельниками. Особливо важливим в цьому підході використання принципу інформаційного переходу [10,11,12,16], який забезпечує постійне використання в навчальних завданнях переходу від вербального до невербального способу спілкування та навпаки від невербального до вербального [16, с. 141]. У змісті чітко вирізняється вербальна та невербальна репрезентація інформації. Невербальна репрезентація інформації відбувається завдяки таким паралінгвістичним засобам як креслення-розпланування, план поверху та фасаду. Студенти в процесі засвоєння нового матеріалу постійно здійснюють інформаційний перехід від вербальної інформації у вигляді загальних приміток, приміток до креслень, вербально-візуальної інформації умовних позначень компонентів креслень до змісту та композиційної структури цілого креслення ескізного робочого будівельного проекту.

Завдяки тому, що навчальний посібник було розроблено у руслі комунікативно-когнітивного підходу, в ньому реалізуються такі принципи навчання іноземних мов як комунікативна орієнтованість вправ та завдань та усього процесу навчання у цілому, інтелектуальна активність студентів, професійна спрямованість курсу іноземної мови, збільшення вправ і завдань на розвиток самостійності студентів, особистісної значимості навчальних задач та розвиваючого навчання.

Висновки. У навчальному посібнику «English for civil engineering students» дотримано такі принципи побудови навчального посібника як принцип науковості, принцип циклічної побудови посібника, принцип опори посібника на методичні підходи із особливим акцентом авторів на принцип єдності навчання, виховання і розвитку, функціональності у кореляції із принципом інформаційного переходу, системності, інтеграції мовленнєвих видів діяльності із домінуванням читання, когнітивної прогалини та автентичності в рамках комунікативно-орієнтованого навчання англійської мови професійного спрямування. Авторський підхід до перманентного інформаційного переходу, як одного із принципів комунікативно-когнітивного підходу корелює із принципом опори посібника на методичні підходи з метою створення єдиної цілісної системи чітко дібраних компонентів для навчання усного і писемного мовлення у визначених навчальною програмою межах.

До перспективних напрямів досліджень у цій сфері вважаємо за доцільне винести такі проблеми: розробка навчальних посібників з англійської мови за професійним спрямуванням для студентів інженерних спеціальностей у межах комунікативно-когнітивного підходу.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Демидова О. М. Creating a textbook in ESP on the basis of a professional discipline. *Молодой ученый*. 2015. №5. С. 450–454. / Demidova O. M. Creating a Textbook in ESP on the Basis of a Professional Discipline, *Molodoi Uchenyi*, 2015, №5, pp. 450 – 454. [in English].

2. Павлова И. П. Современный учебник иностранного языка для неязыкового вуза: проблемы и перспективы. *Вестник МГЛУ*. 2011. Вып. 12 (618). С. 43–60. / Pavlova I. P. *Sovremennyyi uchebnik inostrannogo yazyka dlia neязыkovogo vuza: problemy i perspektivy (Modern Textbook of the Foreign Language for Nonlanguage Higher Educational Establishments: Problems and Perspectives)*, *Vestnik MHLU*, 2011, Vyp. 12 (618), pp. 43–60. [in Russian].
3. Полонська Т. К. Концептуальні засади створення навчального посібника елективного курсу «Культура і мистецтво Великої Британії» для учнів профільної школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2016. Вип. 20 (1–2016). Ч. 2. С. 393–398. / Polonska T. K. *Konceptualni zasady stvorennia navchalnogo posibnyka elektyvnoho kursu «Kultura i mystetstvo Velykoї Brytaniї» dlia uchniv profilnoi shkoly (Conceptual Bases of Textbook Elaboration of Elective Course «Culture and Art of Great Britain»)*, *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka*, 2016, Vyp. 20 (1–2016), Ch. 2, pp. 393–398. [in Ukrainian].
4. Рогова Г. В., Верещагина И. Н. Методика обучения английскому языку на начальном этапе в общеобразовательных учреждениях: Пособие для учителей и студентов пед. вузов. 3-е изд. М.: Просвещение, 2000. 232 с. / Rohova H. V., Vereschahina I. N. *Metodika obucheniia anhliiskomyu jazyku na nachalnom etape v obscheobrazovatelnyh uchrezhdeniiah (Methods of the English Language Teaching on the Primary Stage in Secondary Educational Establishments)*, posobie dlia uchitelei i studentov ped. vuzov, 3-e izd., M., Prosveschenie, 2000, 232 p. [in Russian].
5. Сметанина М., Матушак А. Концептуальные основы составления учебника по иностранному языку на базовом и предпороговом уровне. *General and Professional Education: journal*. 2012 –1. С.45–52. / Smetanina M. *Konseptualnye osnovy sostavlenija uchebnika po inostrannomu jazyku na bazovom i predporohovom urovne (Conceptual Bases of Textbook Elaboration in Foreign Language on the Basic and Beginner's Level)*, *General and Professional Education*, 2012, 1, pp. 45–52. [in Russian].
6. Тамбовкина Т. Ю. К проблеме автономии обучающихся иностранных языков в педвузе. *Иностранные языки в школе*. 1998. № 4. С. 84–88. / Tambovkina T. Yu. *K probleme avtonomii obuchaiuschihsia yazykov v pedvuze (To the Problem of Learners of Foreign Languages in the Pedagogical Higher Educational Establishments)*, 1998, № 4, pp. 84–88. [in Russian].
7. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика: Учебное пособие для преподавателей и студентов. М. : Филоматис, 2004. 416 с. Schukin A. N. *Obuchenie inostrannym yazykam: teoriia i praktika (Foreign Languages Teaching: Theory and Practice): uchebnoe posobie dlia prepodovatelei i studentov*. M., Filomatis, 2004, 416 p. [in Russian].
8. Amarala L. From Recording Linguistic Competence to Supporting Inferences about Language Acquisition in Context. *Computer Assisted Language Learning*. 2008. № 4. P. 323–338. / Amarala L. *From recording linguistic competence to supporting inferences about language acquisition in context*. *Computer Assisted Language Learning*, 2008, № 4, pp. 323–338. [in English].
9. Khoshima H. ESP Textbooks Criteria: a Case Study of Iranian Universities. *International Journal on studies in English language and literature*. 2014. Volume 2. Issue 7. P. 42–49. / Khoshima H. *ESP textbooks criteria: a case study of Iranian universities*. *International Journal on studies in English language and literature*, 2014, Volume, Issue 7, pp. 42–49. [in English].
10. Littlewood W. *Communicative Language Teaching*. Cambridge : Cambridge University Press, 1998. 108 p. / Littlewood W. *Communicative Language Teaching*, Cambridge University Press, 1998, 108 p. [in English].
11. Nation P. Using Techniques Well : Information Transfer. *Guidelines*. 1988. № 18. P. 17– 23. / Nation P. *Using techniques well : information transfer, Guidelines*, 1988, № 18, pp. 17– 23. [in English].
12. Palmer D. M. Information Transfer for Listening and Writing. *English Teaching Forum*. 1981. № 20. P. 129–133. / Palmer D. M. *Information transfer for listening and writing*. *English Teaching Forum*, 1981, № 20, pp. 129–133. [in English].
13. Parviz A. D. Evaluation of in-House and Global ESP Textbooks: a Genre-Based Approach. *IARTEM e-journal*. 2014. Volume 6. №1. P. 21–37. / Parviz A. D. *Evaluation of in-house and global ESP textbooks: a genre-based approach*. *IARTEM e-journal*, 2014, Volume 6, №1, pp. 21–37. [in English].
14. Setiawati B. Needs Analysis for Identifying ESP Materials for Medical Record Students in Apikes Sitra Medica Surakarta. *Kajian Linguistik dan Sastra*. 2016. Vol. 1. P. 61–72. / Setiawati B. *Needs analysis for identifying ESP materials for medical record students in Apikes Sitra Medica Surakarta*. *Kajian Linguistik dan Sastra*, 2016, Vol.1, pp. 61–72. [in English].
15. Wahyudi R. New Insights of ESP from Indonesian Islamic University: Lessons from Textbook Evaluation and Ethnography as Method [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/.../282664151_New_Insights_of_ESP_Wahyudi_R. New insights of ESP from Indonesian Islamic University: Lessons from textbook evaluation and ethnography as method [Electronic resource], access https://www.researchgate.net/.../282664151_New_Insights_of_ESP_ [in English].
16. Widdowson H. G. *Teaching Language as Communication*. Oxford: Oxford University Press, 1978. 165 p. / Widdowson H. G. *Teaching language as communication*, Oxford, Oxford University Press, 1978, 165 p. [in English].

Дата надходження статті: «23» жовтня 2017 р.

Стаття прийнята до друку: «15» листопада 2017 р.

Рецензенти:

Зданевич Л. – доктор педагогічних наук, професор

Тадеева М. – доктор педагогічних наук, професор

Биркун Людмила – професор кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук, професор, e-mail: lbyrkun@ukr.net

Byrkun Liudmyla – professor of department methods of the Ukrainian and foreign languages and literatures teaching of Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv, candidate of philological sciences, professor, e-mail: lbyrkun@ukr.net

Кузло Наталія – асистент кафедри іноземних мов Національного університету водного господарства та природокористування, e-mail: n.m.kuzlo@nuwm.edu.ua

Kuzlo Nataliia – junior lecturer of foreign languages department of National University of Water Management and Environmental Engineering, e-mail: n.m.kuzlo@nuwm.edu.ua

Цитуйте цю статтю як:

Биркун Л., Кузло Н. Принципи створення навчального посібника «English for Civil Engineering Students». *Педагогічний дискурс*. 2017. Вип. 23. С. 9–13.

Cite this article as:

Byrkun L., Kuzlo N. Principles of the Textbook Elaboration «English for Civil Engineering Students». *Pedagogical Discourse*. 2017. Issue 23. pp. 9–13.

УДК 371.315.6/373.31-029:(045)

КАТЕРИНА БІНИЦЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)
KATERYNA BINYTSKA,
candidate of pedagogical sciences, associate professor
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)
orcid.org/0000-0002-2111-5275

Розвиток інтегрованого навчання в початковій освіті Республіці Польща

Development of Integrated Teaching in Primary Education in the Republic of Poland

Стаття присвячена висвітленню проблеми розвитку інтегрованого навчання в початковій освіті Республіці Польща. Вивчено погляди польських педагогів з питання інтегрованого навчання в початковій освіті. У статті простежено розвиток початкової освіти Республіки Польща у період 1945-1999 рр. Проаналізовано польські нормативно-правові документи, які регламентували та регулювали діяльність початкових шкіл в країні.

Зазначено, що 1960 рр. інтеграція навчання в початковій освіті (в I–IV класах) могла бути різного ступеня. Акцентовано, що у 70-их рр. ХХ ст. предметна система та інтегроване навчання в польській початковій освіті функціонували паралельно. Висвітлено, що з 1980 р., у зв'язку з економічною кризою в країні було оголошено про відмову від структурної реформи школи. На початку 90-их рр. ХХ ст. в країні спостерігаються процеси демократизації, які відбувались у початковій ланці освіти. З 1999 р. в країні розпочалась освітня реформа, яка передбачала впровадження шестирічної початкової школи, яка включає два етапи навчання. Перший етап: I–III класи – інтегрована початкова освіта.

Узагальнено, що вивчення польського досвіду впровадження інтегрованого навчання в початковій освіті сприятиме розумінню сутності цієї інновації у вітчизняній початковій школі.

Ключові слова: *початкова освіта, розвиток, інтегроване навчання, Республіка Польща.*

The article deals with the problem of the development of integrated teaching in primary education in the Republic of Poland. The views of Polish teachers on the question of integrated teaching in primary education have been studied. The article examines the development of primary education of the Republic of Poland in the period of 1945-1999. The Polish legal documents regulating and controlling the activity of primary schools in the country have been analyzed. It is mentioned that in the 1960-s integration of teaching in primary education (in grades I to IV) could be of various degrees. It is accentuated that in the 70-s of the twentieth century the subject system and integrated teaching in Polish primary education functioned in parallel. It is reported that in 1980, in connection with the economic crisis in the country, the abandonment of the structural reform of school was announced. At the beginning of 90-s of the twentieth